

Popunjava student		Popunjava nastavnik						
Br. indeksa godina/broj	Prezime i ime	1	2	3	4	5	6	Σ

Napomena: Kolokvijum traje 120 minuta. Prvih 60 minuta nije dozvoljen izlazak iz sale. Upotreba grafitne olovke, kalkulatora i fakultetske vežbanke je dozvoljena.

Rešenja zadataka napisati **čitko** na unutrašnjoj strani dvolisnice. Rezultate upisati **čitko** u predviđena, označena polja. Broj poena koji nosi svako označeno polje dat je u uglastim zagradama.

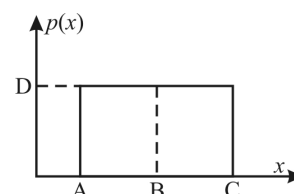
Dežurnom nastavniku **predati samo dvolisnicu sa zadacima**.

1. Iskazati najbolju procenu tačne vrednosti mernih rezultata prikazanih u tabeli.

	Rezultat merenja x	Proširena kombinovana merna nesigurnost U_c	Broj značajnih cifara nesigurnosti U_c	Najbolja procena tačne vrednosti $(x \pm U_c)$ [ ]
[1]	786,5 kg/m ³	52,41 kg/m ³	2	(786 ± 52) kg/m ³
[1]	304,21 g	9,62 g	1	(300 ± 10) g
[1]	0,975 mm	0,043 mm	1	$(9,8 \pm 0,5) \cdot 10^{-1}$ mm
[1]	9,806 m/s ²	0,568 m/s ²	2	$(9,81 \pm 0,57)$ m/s ²
[1]	$2,06 \cdot 10^{11}$ N/m ²	$1,325 \cdot 10^{10}$ N/m ²	1	$(2,1 \pm 0,2) \cdot 10^{11}$ N/m ²

2. Pri merenju mase elektronskom vagom rezolucije 1 kg izmerena je vrednost od 59 kg. Ako se za mernu nesigurnost instrumenta usvoji uniformna raspodela, odrediti:

- brojne vrednosti u tačkama A, B, C i D na prikazanom grafiku,
- standardnu mernu nesigurnost u_B i proširenu mernu nesigurnost U_B elektronske vage,
- najbolju procenu tačne vrednosti izmerene vrednosti mase $(x \pm U)$,
- verovatnoću P da se izmerena vrednost nalazi u intervalu od 58,7 kg do 58,9 kg.

[0,5]	[0,5]	[0,5]	[0,5]	[0,5]	[0,5]
A = 58,5 kg	B = 59 kg	C = 59,5 kg	D = 1 kg ⁻¹	$u_B = \frac{1}{2\sqrt{3}}$ kg	$U_B = 0,5$ kg
[1]	[1]				
$(x \pm U) = (59,0 \pm 0,5)$ kg	P (%) = 20%				

3. Gustina tela (ρ) oblika kvadra određuje se na bazi merenja mase tela (m) i dimenzija tela (x , y i z). Standardna nesigurnost merenja mase je u_m , a standardne nesigurnosti merenja svih dimenzija tela su u_d . Izvesti izraz za relativnu standardnu kombinovanu mernu nesigurnost merenja gustine tela u_ρ/ρ . Smatrati da su merenja mase i dimenzija tela međusobno nekorelisane veličine i da merenja nisu ponavljana.

[1]	[0,5]	[0,5]	[0,5]	[0,5]
$\rho = \frac{m}{xyz}$	$\frac{\partial \rho}{\partial m} = \frac{1}{xyz}$	$\frac{\partial \rho}{\partial x} = -\frac{m}{x^2 yz}$	$\frac{\partial \rho}{\partial y} = -\frac{m}{xy^2 z}$	$\frac{\partial \rho}{\partial z} = -\frac{m}{xyz^2}$
[1]	[1]			
$u_\rho = \frac{m}{xyz} \sqrt{\left(\frac{u_m}{m}\right)^2 + \left(\frac{1}{x^2} + \frac{1}{y^2} + \frac{1}{z^2}\right) \cdot u_d^2}$	$u_\rho/\rho = \sqrt{\left(\frac{u_m}{m}\right)^2 + \left(\frac{1}{x^2} + \frac{1}{y^2} + \frac{1}{z^2}\right) \cdot u_d^2}$			

4. Pri eksperimentu određivanja gustine supstance u zrnastom obliku pomoću piknometra izmereni su sledeći podaci: masa supstance u zrnastom obliku $m_1 = 102,6$ g, ukupna masa piknometra napunjenog vodom do vrha i supstance u zrnastom obliku $m_2 = 127,1$ g, masa piknometra u koji je stavljena zrnasta supstanca i koji je potom dopunjen vodom do vrha $m_3 = 117,4$ g. Gustina vode je $\rho_0 = 1000$ kg/m³. Koliko iznosi gustina zrnaste supstance? Rezolucija elektronske vage je 0,1 g. Za mernu nesigurnost tip B elektronske vage usvojiti uniformnu raspodelu. Sve nesigurnosti izmerenih masa su jednake i međusobno nekorelisane. Nesigurnost gustine vode se zanemaruje. Za proširenu kombinovanu mernu nesigurnost usvojiti Gausovu raspodelu na intervalu statističke sigurnosti 95%. Proširenu mernu nesigurnost zaokružiti na jednu značajnu cifru.

[0,5] $\rho_x = \rho_0 \frac{m_1}{m_2 - m_3}$ (izraz)	[0,5] $\rho_x = 10577$ kg/m ³ (celobrojna vrednost)	[0,5] $\frac{\partial \rho_x}{\partial m_1} = \rho_0 \frac{1}{m_2 - m_3}$	[0,5] $\frac{\partial \rho_x}{\partial m_2} = -\rho_0 \frac{m_1}{(m_2 - m_3)^2}$	[0,5] $\frac{\partial \rho_x}{\partial m_3} = \rho_0 \frac{m_1}{(m_2 - m_3)^2}$
[1] $u_{\rho B} = \frac{\rho_0 u_m}{m_2 - m_3} \sqrt{1 + 2 \left(\frac{m_1}{m_2 - m_3} \right)^2}$ (izraz)	[0,5] $u_{\rho B} = 45$ kg/m ³ (celobrojna vrednost)	[0,5] $U_{\rho C} = 90$ kg/m ³ (zaokružena vrednost)	[0,5] $(\rho_x \pm U_{\rho C}) [ ] = (10580 \pm 90)$ kg/m ³	

5. Žica početne dužine $l = 361,00$ cm i prečnika $d = 0,97$ mm opterećena je tegom mase $m = 4$ kg. Izmereno apsolutno istezanje pri datom opterećenju iznosi 0,96 mm. Rezolucija instrumenta za merenje dužine žice i apsolutnog istezanja žice je 0,02 mm, a rezolucija instrumenta za merenje prečnika žice je 0,01 mm. Sve nesigurnosti izmerenih veličina (u_l i u_d) su međusobno nekorelisane i za sve se usvaja uniformna raspodela. Izračunati modul elastičnosti žice (za $\pi = 3,14$) i rezultat izraziti u obliku $E_Y \pm U_{E_Y}$. Za proširenu kombinovanu mernu nesigurnost usvojiti Gausovu raspodelu na intervalu statističke sigurnosti 99,7%. Proširenu mernu nesigurnost zaokružiti na jednu značajnu cifru. Gravitaciono ubrzanje zemljine teže je $g = 9,81$ m/s².

[0,5] $E_Y = \frac{4mg}{\pi d^2} \cdot \frac{l}{\Delta l}$ (izraz)	[0,5] $E_Y = 2,00 \cdot 10^{11}$ N/m ² (brojna vrednost u naučnoj notaciji na 2 decimale)	[2,5] $u_{E_Y} = E_Y \sqrt{\left(\frac{u_l}{l} \right)^2 + \left(\frac{u_l}{\Delta l} \right)^2 + \left(2 \frac{u_d}{d} \right)^2}$ (izraz)	[0,5] $u_{E_Y} = 1,69 \cdot 10^9$ N/m ² (brojna vrednost u naučnoj notaciji na 2 decimale)
	[0,5] $U_{E_Y} = 5 \cdot 10^9$ N/m ² (zaokružena vrednost na jednu značajnu cifru)	[0,5] $(E_Y \pm U_{E_Y}) [ ] = (2,00 \pm 0,05) \cdot 10^{11}$ N/m ²	

6. Pri merenju gravitacionog ubrzanja pomoću matematičkog klatna izmeren je period oscilovanja T za više različitih dužina klatna l . Koeficijent pravca optimalne prave dobijen na osnovu eksperimentalnog postupka iznosi $a = 3,996$ s²/m.

- a) Koliko iznosi izmerena vrednost gravitacionog ubrzanja g_M (za $\pi=3,14$)? Rezultat zaokružiti na tri decimale.
b) Ako je uslovno tačna vrednost gravitacionog ubrzanja za Beograd $g_{BG} = 9,806$ m/s², koliko iznosi relativna greška merenja ε_r . Relativnu grešku izraziti u procentima i zaokružiti na jednu decimalu.
c) Ako je jedan par rezultata merenja (65 cm, 1,63 s), da li se tom paru odgovarajuća tačka A nalazi iznad ili ispod optimalne prave?

[1] $g_M = \frac{4\pi^2}{a}$ (izraz)	[1] $g_M = 9,869$ m/s ² (zaokružena vrednost)	[1] $\varepsilon_r = \frac{g_M - g_{BG}}{g_{BG}}$ (izraz)	[1] $\varepsilon_r [\%] = 0,6\%$ (zaokružena vrednost)	[1] A: Iznad optimalne prave.
--	--	---	--	----------------------------------